

УДК 378.4:355.018

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ І ПІСЛЯВОЄННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Кукіна Н. В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3204-0624>

Інтернаціоналізація вищої освіти стає головним інструментом модернізації українських закладів вищої освіти в умовах глибоких глобальних трансформацій та викликів, спричинених війною, релокацією університетів, зміною освітніх потреб та прискороною цифровізацією. У сучасному світі міжуніверситетські партнерства, академічна мобільність, віртуальні освітні моделі, цифрові платформи та якісні міжнародні стандарти формують нові вимоги до розвитку інституційної спроможності та стійкості освітніх систем. Для України такі процеси набувають стратегічного значення, оскільки впливають на післявоєнне відновлення, інтеграцію до Європейського простору вищої освіти та формування конкурентоспроможного людського капіталу.

Інтернаціоналізація в умовах воєнної та повоєнної нестабільності виконує не лише академічну, а й соціально-економічну функцію, забезпечуючи підтримку університетів, особливо релокованих, розширення доступу до міжнародних ресурсів, залучення грантових програм та інструментів *saracity building*. Особливу роль при цьому відіграють програми Erasmus+, які створюють можливості для академічної та віртуальної мобільності, спільних курсів, партнерських мереж, наставництва, міжуніверситетських хабів та професійного розвитку викладачів [1, 2].

У контексті відновлення українських університетів інтернаціоналізація стає каталізатором зміцнення інституційної стійкості. Вона сприяє модернізації управління, розвитку цифрових інструментів, упровадженню міжнародних стандартів забезпечення якості, а також розбудові освітніх екосистем, що включають академічні спільноти, регіональних партнерів і міжнародні організації. Такі процеси забезпечують ефективне стратегічне планування, підвищують автономію ЗВО та сприяють створенню інноваційних моделей навчання.

Розвиток академічної мобільності (фізичної, змішаної, віртуальної) створює умови для формування міжкультурної компетентності, оновлення наукових шкіл, впровадження спільних програм, подвійних дипломів та міжнародних курсів. Мобільність стає не лише інструментом індивідуального зростання здобувачів освіти і викладачів, а й засобом трансферу досвіду, що посилює інституційну стійкість університетів [2].

У системі міжнародного співробітництва особливу роль відіграють транскордонні партнерства, мультисекторальні взаємодії, пілотні освітні проєкти та мережеві ініціативи (зокрема *Ambassadors of Internationalization*). Вони забезпечують поширення успішних практик, підтримку релокованих ЗВО, оновлення освітніх політик і модернізацію програм відповідно до європейських стандартів ESG (табл. 1).

Представлені у табл. 1 напрями демонструють, що інтернаціоналізація українських закладів вищої освіти є багаторівневим процесом, де стратегічне планування, цифровізація та розвиток партнерських мереж взаємодіють як єдина система. Кожен із напрямів формує окремий вимір стійкості університетів, проте їх ефективність проявляється лише за умови комплексної інтеграції у внутрішні політики ЗВО. Саме тому сучасні університети потребують адаптивних моделей управління, які враховують різні сценарії розвитку та дозволяють швидко реагувати на зовнішні виклики [1].

Особливу роль відіграє розвиток цифрових практик, які стають основою для масштабування міжнародної співпраці. Доступ до відкритих освітніх ресурсів, онлайн-курси,

інтегровані цифрові середовища та адаптивні навчальні траєкторії забезпечують університетам можливість підтримувати мобільність і трансфер знань навіть у кризових умовах. Це відкриває новий етап інтернаціоналізації, в якому географічні кордони втрачають вирішальне значення, а головним ресурсом стає спроможність університетів працювати у глобальній цифровій екосистемі.

Таблиця 1

Головні напрями інтернаціоналізації вищої освіти України в умовах глобальних викликів

Напрямок	Зміст та інструменти	Очікуваний результат
Стратегічна інтернаціоналізація	Стратегічне планування, аналіз потреб, індикатори розвитку, модернізація освітніх політик	Зміцнення інституційної спроможності та системності управління
Міжнародне партнерство	Транскордонні мережі, спільні програми, подвійні дипломи, хаби співпраці	Розширення глобальної інтеграції й доступу до ресурсів
Академічна та віртуальна мобільність	Erasmus+, онлайн-курси, змішані програми, мобільність ВПО	Підвищення міжкультурної компетентності та мобільності людського капіталу
Цифрова інтернаціоналізація	Цифрові платформи, OER, дистанційні курси, e-learning	Рівний доступ до освіти, масштабованість інновацій
Міжнародне забезпечення якості	ESG-стандарти, зовнішній аудит, самооцінка інтернаціоналізації	Конкурентоспроможність ЗВО та їх адаптивність
Післявоєнна стійкість	Підтримка релокованих ЗВО, міжсекторальні партнерства, освітня дипломатія	Відновлення освітніх екосистем, розвиток регіонів
Capacity building	Тренінги, наставництво, проєктний менеджмент, хаби розвитку	Розбудова управлінського та педагогічного потенціалу

Джерело: складено за бази [1,2]

Не менш важливою є роль capacity building, оскільки саме розвиток людського капіталу визначає здатність університетів впроваджувати міжнародні стандарти та реалізовувати довгострокові партнерські проєкти. Програми наставництва, тренінги з управління змінами, ініціативи Ambassadors of Internationalization та розвиток спільнот практики створюють умови для підвищення професійного потенціалу адміністративного і науково-педагогічного персоналу.

У той же час післявоєнна трансформація вимагає від ЗВО посилення соціальної функції – підтримки внутрішньо переміщених осіб, релокованих університетів, регіональних громад. Інтернаціоналізація в цьому контексті стає інструментом освітньої дипломатії, який дозволяє формувати міжнародну підтримку, залучати ресурси для відновлення інфраструктури та створювати нові освітні рішення, спрямовані на регіональний розвиток.

Таким чином, аналіз головних напрямів інтернаціоналізації свідчить, що цей процес є не лише механізмом інтеграції до Європейського простору вищої освіти, а й фундаментальним інструментом відбудови, модернізації та стійкості розвитку українських університетів у глобальному контексті.

Список використаних джерел

1. The European Higher Education Area in 2022: Bologna Process Implementation Report. European Commission & EACEA. 2022. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/> (дата звернення 04.11.2025).
2. de Wit, H. Internationalization of Higher Education: The Need for a More Critical Policy Framework. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2020. No 16(1). URL: <https://www.researchgate.net/publication/345342308> (дата звернення 04.11.2025).